

Komentář k výsledkům dotazníku „Církevní řád a sborová praxe“

Předkládáme delegátům mimořádné konference ČS témata, která vychází z dotazníkového průzkumu provedeného na podzim loňského roku mezi členy našich sborů. Dotazník si kladl za cíl (v duchu zadání z konference ČS 2011) zmapovat oblasti, ve kterých se sborová praxe a život církve odlišují od směrnic a předpisů Církevního řádu. Ačkoli dotazník přinesl důležité podněty i v jiných oblastech (věrouka), okruhy, na které se bude MK soustředit, se týkají především praktického života církve. Máme za to, že právě toto bylo zadáním z poslední konference. Ostatním tématům se budeme věnovat při jiných příležitostech.

Dotazník byl záměrně adresován především těm, kteří v církvi výrazně aktivně slouží a pracují – členům sborových výborů a kazatelům. Máme za to, že pokud tyto dvě skupiny respondentů vyjadřují postoje odlišné od postojů CŘ, je třeba je brát velmi vážně. Jak se ukazuje, v praxi jsou postoje členů vždy o něco liberálnější než postoje kazatelů a členů sborových výborů. Členové výborů tvoří téměř tři čtvrtiny respondentů dotazníku, naopak relativně v malém počtu se průzkumu účastnili kazatelé (pouze 15). Dotazník vzbudil zájem i mezi ostatními členy sborů, z nichž se někteří také toužili vyjádřit. Presentované grafy proto přináší nejen souhrnné výsledky, ale také rozdělení odpovědí u jednotlivých kategorií respondentů (také podle délky členství v církvi, regionálního zastoupení a pohlaví). Domníváme se, že tento podrobnější pohled je v řadě případů velmi podnětný.

Níže uvádíme stručný komentář k prezentovaným výsledkům a pokoušíme se formulovat aktuální otázky, které před námi stojí. (Pokud se v některých případech pozastavujeme i nad relativně malými procentuálními čísly, pak je to proto, že ve srovnání s odpověďmi u jiných otázek představují relativně výrazný odklon.)

Manželství, rozvod, opětovný sňatek

Pracovní skupina č. 1

Pokud se ptáme na souhlas respondentů s učením CASD o manželství a rodině (věroučný článek 23, otázka 61), pak naprostá většina s tímto učením souhlasí a pouze 7 % z nich odpovídá „jak v čem“. Pokud se ovšem díváme na další odpovědi, postoje již tak přesvědčivé nejsou.

Život s partnerem bez manželského svazku (otázka 27) považuje za legitimní 5 % respondentů a dokonce 7 % kazatelů. Tyto postoje se objevují především v Praze a ve středních Čechách. Nejistotu v této otázce vyjadřuje 10 % těch, kteří byli pokřtěni v posledních deseti letech. To, že tyto situace v životech sborů nastávají (otázka 28), vyjadřuje 13 % respondentů, dalších 18 % odpovídá „jak kdy“. Nejčastějšími důvody (28a) jsou důvody sociální a finanční (17 odpovědí), dále pak „zamilovanost, snaha se lépe poznat“ (9 odpovědí) a „životní okolnosti po křtu či rozvodu“ (také 9).

Předmanželský sexuální život (otázka 29) nepovažuje za nelegitimní (tedy považuje za legitimní) 8 % respondentů, dalších 7 % odpovídá „jak kdy“. Tyto postoje vyjadřují především členové sborů (21 %), ale také 7% kazatelů (spíše ne), nejčastěji ve skupinách s délkou členství 11-20 let a nad 30let, v Praze a středočeském okrsku. S touto praxí se v našich sborech setkává 19 % respondentů, dalších 27 % odpovídá „jak kdy“.

Přesvědčení, že rozvod z jiných než biblických důvodů je legitimní (otázka 34) vyjadřuje až 14 % respondentů, především členové (23 %) a členové sborových výborů (14 %), a to ve všech věkových skupinách s výjimkou nejstarších členů, nejvíce pak ve středočeském, východočeském a pražském okrsku. Dalších 37 % všech respondentů odpovídá „jak kdy“. Souhrnně (a velmi mírně) lze k této otázce říci, že až 52 % (!) respondentů si dovede představit okolnosti, ve kterých je podle nich rozvod legitimní, přestože za ním nestojí biblické důvody.

V otázce opětovného sňatku po rozvodu z jiných než biblických důvodů (36) se celých 24 % respondentů domnívá, že je takový sňatek přijatelný (rozhodně ano, spíše ano), dalších 42 % (!) odpovídá „jak kdy“. Vstřícní jsou nejčastěji členové (nejméně kazatelé), dále respondenti ze skupiny s nejkratším členstvím do 10 let, ve středních Čechách a v Praze. Ve všech skupinách je velmi významné procento nerozhodných (jak kdy).

S tímto tématem také souvisí odpovědi na otázky o uplatňování církevní kázně v případech přestoupení 7. přikázání (otázka 76) či opětovného manželství po rozvodu z nebiblických důvodů (78), kdy v obou situacích je pocítována menší ochota tyto případy kázeňsky řešit (viz téma pastorační a uplatňování kázně). Velmi výrazný nesouhlas s kázeňskými opatřeními podle Církevního řádu se objevuje u specifických případů opětovných sňatků tzv. nevinné strany po rozvodu resp. odchodu zákonného partnera v otázkách 79 a 81. Zatímco v prvním případě (Otázka: Souhlasíš se současnou praxí např. v těch případech, kdy partner je opuštěn z malicherných důvodů, takže dojde k rozvodu, ale on nyní musí zůstat sám, dokud si jeho bývalý partner nenajde někoho dalšího dříve než on a v opačném případě je vyloučen, aniž by „zavinil“ nebo usiloval o rozvod?) nesouhlasí celkem 77 % respondentů (72 % kazatelů, 76 % členů výborů a 81 % členů sborů), v druhé otázce (Souhlasíš se stávající praxí, kdy fyzické násilí v rodině je sice legitimním důvodem k rozvodu i ke káznění partnera, který se dopouští násilí, ale zároveň není umožněno „nevinné“ straně vstoupit do nového vztahu dříve, než toto učiní bývalý partner, a pokud do nového vztahu „nevinný“ partner vstoupí, je sborem vyloučen?) je to dokonce 81 % nesouhlasících respondentů (93 % kazatelů, 80 % členů výborů a 82 % členů sborů).

Z výše uvedeného vyplývají následující tendence:

- značná tolerance k rozvodu z nebiblických důvodů (za určitých okolností více než 50 %)
- přijatelnost opětovného sňatku po rozvodu z nebiblických důvodů (pro více než 60 % respondentů)
- objevují se postoje, které souhlasí se společným životem partnerů bez manželského svazku
- až pro 15 % respondentů je legitimní předmanželský sex
- neochota výše uvedené jednání kázeňsky řešit
- nesouhlas se specifickými případy uplatňování církevní kázně (79 a 81)

Možné otázky: Jak předcházet krizi rodiny a posilovat manželství? Jak pomoci rodinám v krizi? Co udělat pro mladou generaci, aby k partnerským vztahům přistupovali odpovědně? Kdy a jak uplatňovat církevní kázeň v případech rozvodů a opětovných sňatků?

Svatby v církvi

Pracovní skupina č. 2

Na otázku „Pokládáš vstup do manželství s nevěřícím partnerem za problematický?“ odpovídá 72 % respondentů „rozhodně ano“, či „spíše ano“, opačného názoru jsou pouze 4 % účastníků průzkumu. Vstup do manželství s křesťanem, který není členem CASD, vnímá jako problematický 50 % respondentů, opačného názoru je 14 %. (Otázka ovšem není jednoznačná, oním partnerem může být jak křesťan z jiné církve, či ten, kdo je součástí adventistického sborového společenství, ale dosud není pokřtěn.)

Pokud se ptáme na to, koho by měl adventistický kazatel oddávat, pak respondenti odpovídají:

- Členy a nepokřtěné členy sborového společenství (132 odpovědí, 28 %)
- Členy s příslušníky jiných křesťanských církví (104 odpovědí, 22 %)
- Pouze členy, tj. stávající stav (94 odpovědí, 20 %)

- Duchovně hledající, kteří nejsou členy (86 odpovědí, 18 %)
- Členy s nevěřícími (44 odpovědí, 9 %)
- Nevěřící partnery (17 odpovědí, 3 %)

Nejdůležitějšími kritérii pro tato rozhodnutí by podle respondentů měla být víra a touha snoubenců poznávat Boha (69 odpovědí), vztah ke sboru a projevovaný zájem o sňatek v církvi (35 odpovědí). Velký důraz byl kladen také na pastorační přístup kazatele (29 odpovědí).

Z výše uvedeného vyplývá:

- pro respondenty je přijatelnější sňatek s věřícím partnerem, který není členem CASD, než s partnerem nevěřícím
- respondenti vyjadřují, že kazatelé CASD by neměli oddávat pouze členy církve
- za rozhodující kritérium pro to, aby kazatel partnery oddal, je považován duchovní zájem snoubenců, vztah k církvi (sboru) a kazateli

Možné otázky: Jakým způsobem můžeme reagovat na situace, kdy členové církve uzavírají sňatky s partnery, kteří členy nejsou? Je vzhledem k pastoračním otázkám stávající mandát kazatelů pro vykonání svatebního obřadu dostačující?

Tanec a hudba a postoje ke kultuře

Pracovní skupina č. 3

Z odpovědí respondentů vyplývá, že naprostá většina z nich vnímá potřebu odpovědně se rozhodovat v otázkách výběru vhodné rekreace, zábavy a kultury. Většina také připouští, že i oblast kultury je místem, kde se v tomto světě mohou prosazovat Bohu nepřátelské hodnoty a cíle. Přesto více než polovina respondentů vyjadřuje poměrně odlišné postoje k tanci a hudbě, než uvádí Církevní řád, který hovoří o špatném vlivu společenského tance a nevhodnosti jazzové, rockové či podobné hudby jako takové.

Ptáme-li se na to, zda je společenský tanec pro křesťana nevhodný za jakýchkoli okolností (postoj CŘ), pak 54 % respondentů odpovídá záporně (ne, spíše ne). Naopak souhlas vyslovuje 21 % účastníků průzkumu (ano, spíše ano). Mezi kazateli s postojem CŘ nesouhlasí 46 % (a dalších 31 % odpovídá jak kdy), u členů sborových výborů je to 52 % (a dalších 27 % jak kdy), u členů dokonce 69 % respondentů (18 % jak kdy). Ve skupině s délkou členství v církvi do 10 let je ke společenskému tanci vstřícných celých 66 %, s přibývajícím délkou členství tato vstřícnost klesá, ovšem stále zůstává nad 50 %. Jedinou výjimkou jsou členové déle než 30 let v církvi (37 %). Zde můžeme sledovat velkou různost postojů - rovnoměrně jsou zastoupeny všechny typy odpovědí. Ve všech okresech respondenti projevují nesouhlas s postojem CŘ v poměru větším než 50 %, výjimkou jsou pouze východní Čechy, kde nesouhlas s CŘ vyjadřuje "jen" 38 %. Postoje mužů a žen se příliš neliší. Společenský tanec nepovažuje za nevhodný za jakýchkoli okolností 53 % mužů a 52 % žen. Jak kdy odpovídá dalších 29 % mužů a 23 % žen.

Velmi podobné postoje jsou i v oblasti hudby, kde se ptáme, zda hudební žánry jako jazz a rock jsou samy o sobě pro křesťana nevhodné. Zde odpovídá záporně 52 % respondentů (ne, spíše ne) a dalších 25 % jak kdy. Souhlas s postojem CŘ vyjadřuje jen 23 % účastníků průzkumu (ano, spíše ano). Mezi kazateli s postojem CŘ k hudbě nesouhlasí 46 % (dalších 40 % odpovídá jak kdy), u členů sborových výborů je to 52 % (a dalších 27 % jak kdy), u členů dokonce 69 % respondentů (18 % jak kdy). Také zde jsou nejvstřícnější k jazzové a rockové hudbě ti, kteří jsou členy církve méně než 10 let (71 %), s přibývajícím délkou členství tato vstřícnost klesá, ovšem i tady stále zůstává nad 50 %. Jedinou výjimkou jsou znovu členové, kteří jsou v církvi déle než 30 let. Tato skupina je poměrně vyrovnaná

v postojích pro i proti stanovisku ČŘ (obojí 38 %). Jediným okrskem, kde nesouhlas s postojem ČŘ vyjadřuje méně než 50 % respondentů, jsou znovu východní Čechy (45 %). S ČŘ i zde ovšem souhlasí jen necelá třetina Východočechů (31 % ano, spíše ano).

Obecně se v otázkách týkajících se tance a hudby (zde ještě více) vyskytují nerozhodné odpovědi poměrně častěji. Dá se tedy usuzovat na značnou nejistotu v těchto otázkách.

Z výše uvedeného vyplývá:

- ze všech oblastí dotazníku otázky tance a hudby vykazují největší rozpor mezi současným vnímáním členů církve a postoji Církevního řádu
- pro tuto oblast je typické, že postoje souvisí především s věkem účastníků

Možné otázky: Nakolik je vnímání určitého hudebního stylu dobově podmíněné? Je možné paušálně posuzovat druh tance či hudební žánr jako takový? Je potřeba vyjmenovávat v ČŘ určité hudební styly či specifikovat tanec? Jak se k těmto otázkám vyjadřují další oficiálními dokumenty naší církve (GK)? Jaké postoje ke kultuře bychom jako křesťané měli zaujímat?

Praktické zachování soboty

Pracovní skupina č. 4

96 % respondentů vnímá sobotu jako důležitou zásadu života naší církve (odpovědi rozhodně ano, spíše ano - otázka č. 10), pouze jedno procento respondentů s tím nesouhlasí (3 lidé - otázkou je, zda vyjadřují svůj názor nebo jen konstatují, jaký stav vnímají kolem sebe). Téměř stejný výsledek je i u otázky na věroučný bod o sobotě (58). Pokud se ptáme na praxi (11), je situace již zcela jiná.

47 % respondentů se nesetkává nebo spíše nesetkává s porušováním sobotního odpočinku, 32 % odpovídá, že jen průměrně a 21 % odpovídá, že tento problém vnímá (ano, spíše ano). Problém o něco více vnímají kazatelé, lidé, kteří jsou členy církve méně než 10 let (!), silněji je vnímán ve středočeském a jihozápadním okrsku. Nejméně problémů v této oblasti vidí na východě a severu Čech.

V otázce, která se týkala specifické situace výjimečné práce resp. služby v sobotu (75) takovou situaci nevnímá problematicky 65 % respondentů (nejvíce kazatelé, ale také respondenti ze středních Čech a mladší členové), naopak 15 % zde problém vidí (více členové výborů a starší členové).

Z výše uvedeného vyplývá:

- zatímco otázka soboty je obecně členy přijímána, existuje značný rozptyl v postojích k tomu, co to prakticky znamená
- různorodost postojů k zachování soboty může svědčit o absenci diskuze na toto téma a možná i o vytrácení smyslu pro prožívání svatého času

Možné otázky: Jaký je vztah mezi teologií soboty a prožíváním soboty? Jak přitažlivě představovat svěcení soboty a zároveň se vyhnout nebezpečí zákonictví? Jak konkrétně pomoci členům řešit praktické otázky v souvislosti s nároky zaměstnavatelů a se situací na trhu práce?

Pastorace, uplatňování kázně (také s ohledem na konkrétní situace užívání alkoholu a porušování soboty)

Pracovní skupina č. 5

Respondenti v průzkumu vyjadřují přesvědčení, že si uvědomují svoji odpovědnost za jednání s chybujícími (zvláště kazatelé a členové výborů sborů – otázka 67), pokud se ale ptáme na to, zda skutečně dochází k napomínání či pastorační péči (68), jsou odpovědi již méně přesvědčivé (členové výborů odpovídají v 11 % ne, spíše ne, členové sborů pak dokonce v 17 % ne, spíše ne). 20 % respondentů vyjadřuje (69), že jejich sbor po předešlém napomenutí či pastorační péči neuplatňuje církevní kázeň (ne, spíše ne), či odpovídá „jak kdy“ (21 %). Pouze 11 % respondentů je přesvědčeno, že kázeňské řešení vede ve většině případů k nápravě, jinak panuje spíše nejistota a skepse (70). Pokud se ptáme na alternativní opatření k církevní kázni (71), pak více než polovina respondentů je přesvědčena, že je třeba hledat další způsoby, především je zdůrazňována větší potřeba naslouchání a pastorace, přátelství, věnování více času, praktické pomoci, individuální práce a modliteb (71a).

Co se týče důvodů pro uplatňování církevní kázně, pak se ukazuje, že v několika oblastech je ochota k uplatňování kázeňských opatření výrazně menší. Jedná se o následující důvody:

- Opětovné manželství rozvedené osoby, kromě partnera, který zůstal věrný manželskému slibu v případě rozvodu z důvodu cizoložství nebo sexuální perverze (78a, 78b) – až 24 % respondentů zde vyjadřuje svoji vlastní neochotu ke kázeňským opatřením (ne či spíše ne), 20 % vyjadřuje neochotu sboru, velmi vysoké je i procento nejednoznačných odpovědí
- Konzumace, výroba nebo prodej alkoholických nápojů (86a, 86b) - až 16 % respondentů vyjadřuje neochotu sboru ke kázeňským opatřením
- Členství nebo účast v odštěpných nebo neloajálních hnutích nebo organizacích (84a, 84b) – až 15 % respondentů vyjadřuje neochotu sboru ke kázeňským opatřením
- Popření víry v základní body evangelia a základní věroučné články církve nebo učení naukám, které jim odporují (73a, 73b) – až 14 % respondentů zde vyjadřuje neochotu sboru ke kázeňským opatřením
- Trvalé odmítání uznat řádně ustanovenou církevní autoritu nebo odmítání podvolit se řádu a kázni církve (85a, 85b) – až 13 % respondentů zde vyjadřuje neochotu sboru ke kázeňským opatřením
- Používání, výroba a prodej tabáku v jakékoli formě určené pro užívání lidmi (87a, 87b) – až 11 % respondentů zde vyjadřuje neochotu sboru ke kázeňským opatřením
- Přestoupení sedmého přikázání Božího zákona, které se týká instituce manželství, křesťanského domova a mravních zásad křesťanského chování (76a, 76b) – až 8 % hovoří o neochotě sboru ke kázeňským opatřením
- Podvodné nebo nepoctivé obchodní jednání (82a, 82b) – až 8 % hovoří o neochotě sboru ke kázeňským opatřením

Je třeba říci, že ve všech případech potřebu kázeňských opatření více vnímají kazatelé, poté členové výborů a nejméně členové sborů.

Z výše uvedeného vyplývá:

- existuje disproporce mezi deklarovanou ochotou k vzájemné odpovědnosti a uplatňováním křesťanského napomínání a kázně v našich sborech
- ohledně účinnosti uplatňování kázeňských opatření panuje poměrně značná skepse
- je zdůrazňována větší potřeba pastorace a praktické pomoci chybujícím
- je zdůrazňována potřeba hledání dalších cest k pomoci chybujícím

Možné otázky: Co je příčinou neochoty k uplatňování kázeňských opatření? Jaké místo mají kázeňská opatření v církvi? Jak křesťansky napomínat? Jak řešit poměrně časté situace konzumace alkoholu členy církve (mj. i s ohledem na mládež a ty, kteří se připravují ke křtu)? Jak postupovat v případech porušování sobotního odpočinku?

Ordinace žen

(návrh a diskuze v plénu)

Na otázku, zda by bylo v našich podmínkách vhodné, aby žena kazatelka měla stejně jako muži možnost být ordinována (vysvěcena), odpovídá pozitivně 68 % respondentů (rozhodně ano, spíše ano), proti je 17 % (ne, spíše ne). Více nesouhlasu projevují členové sborových výborů (20 %), členové s délkou členství do 10 let (25 %) a nad 30 let (25 %), respondenti ze středních Čech (30 % ne), jihozápadních Čech (26 % ne, spíše ne) a z Prahy (19 % ne, spíše ne). Mezi muži i ženami najdeme stejné procento podporujících, muži jsou ovšem více proti (21 % ne, spíše ne), ženy odpovídají ne, spíše ne jen ve 12 %. Ženy naproti tomu projevují více nerozhodnosti (19 % nevím oproti 9 % u mužů).